

«ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ:
НОВІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ»

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

26 вересня 2023 року

Соціологічна асоціація України
Південноукраїнське відділення САУ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет психології, політології та соціології
Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Centrul Sociologie și Psihologie Socială al ICJPS
Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova

**«ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ВИКЛИКИ»**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
26 вересня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

**ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ВИКЛИКИ: МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

УДК 316+339.94
ББК 60.5+66.4

Рецензенти:

Інна ГОЛУБОВИЧ, докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
Денис ЯКОВЛЕВ, доктор політичних наук, професор, декан ФППС Національного університету «Одеська Юридична Академія».

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 5 від 30.11.2023 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професорка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна.

Члени редколегії:

МОКАНУ Віктор – д. соц. н., директор Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, керівник Асоціації соціологів і демографів Республіки Молдова, Республіка Молдова;

БОРІНШТЕЙН Євген – д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

ПЕТІНОВА Оксана – д. філос. н., професорка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

АТАМАНЮК Зоя – д. філос. н., доцентка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

МОКАНУ Анжела – докторка соціології, науковий співробітник Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, Республіка Молдова.

Феномен соціальної консолідації у Центрально-Східній Європі: нові реалії та виклики : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 26 вересня 2023 року. м. Кишиневу – м. Одеса / за ред. О. В. Лісеєнко. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 93 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

© Південноукраїнське відділення Соціологічної асоціації України, 2023

© Асоціація соціологів та демографів Республіки Молдова, 2023

**ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ВИКЛИКИ: МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЗМІСТ

Mocanu Victor Mocanu Ion	Influenta Încrederii În Institutiile Statului Asupra Coeziunii Sociale În Republica Moldova The Influence of Trust In State Institutions On Social Cohesion In The Republic of Moldova.....	6
Подшивалкіна Валентина	Транзитність ідентичності вимушених українських мігранток: особливості феномена	9
Щербина Віктор	Інституційна зміна – чинник нової соціальної консолідації суспільства.....	11
Лобанова Алла Славіна Дарія	Європейський вимір корупції в Україні: проблеми та можливості.....	16
Mocanu Angela	Influența factorilor socio-demografici asupra coeziunii sociale în Republica Moldova.....	20
Хижняк Лариса	Комунікативний стратегічний супровід соціальної консолідації та згуртованості територіальних громад під час війни	24
Каменська Тетяна	Перевірка часом солідарності сучасного Європейського Союзу.....	28
Калашнікова Людмила	Актуалізація оцінки ризиків функціонування освітнього середовища в умовах війни: реалії сучасної України.....	31
Борінштейн Євген	Соціокультурний капітал як фундамент ціннісних орієнтацій особистості	34
Касянчук Максим	Етнічний вимір у змінах ставлення естонського суспільства до ЛГБТ-проблематики.....	37
Позднякова- Кирбят'єва Елліна Мосаєв Юрій	Інституціоналізація реабілітації військовослужбовців та членів їх родин на регіональному рівні.....	41

Грабовець Ірина	Сучасна трансформація вищої школи: тенденії змін та ризики.....	43
Ярова Ліліана Прохоренко Євгенія	Соціальний діалог як елемент консолідації суспільства	45
Яценко Микола Каретна Ольга	Довіра як складова соціального капіталу.....	48
Шмаленко Юлія	Вплив геополітичних факторів на зміну ідентичності громадян країн Центрально-Східної Європи.....	50
Лазор Катерина	Соціальна інтеграція як психологічна потреба людини в суспільстві.....	52
Зубченко Олександр	Проблеми соціальної консолідації на деокупованих територіях Півдня України.....	55
Редькіна Ганна	Дисциплінарні підходи до визначення цінностей в умовах інформаційного суспільства.....	58
Нікон Наталія	Порівняльний аналіз поведінкових стратегій здобувачів вищої освіти Центральної та Східної Європи	61
Князєва Олена	Ефект «RALLY AROUND THE FLAG»: національний і наднаціональний рівні	64
Приходько Олена	Соціальна підтримка українців в європейському суспільстві.....	68
Проноза Інна	Вплив інформаційної війни на формування політичної культури суспільства	70
Швець Світлана	Проблеми міграції в концепціях локальної демократії.....	72

Городнюк Людмила	Сензитивність українського суспільства під час війни: філософія інформаційно-психологічного впливу.....	73
Козленко Павло	Моральність в інформаційному суспільстві	78
Арапакі Марина	Трансформація соціальної ідентичності та її вплив на формування культурної маргінальності в сучасних соціокультурних умовах.....	82
Германова Юлія	Повномасштабна російська агресія як каталізатор соціальної консолідації українців.....	86
Юренко Анна	Динамка внутрішньої міграції українців на початку повномасштабного вторгнення, та на сьогодні.....	88
Шарапова Ганна Петінова Оксана	Донбас як початковий етап повномасштабного вторгнення (на матеріалах навчального соціологічного дослідження).....	91

Елліна ПОЗДНЯКОВА-КИРБЯТ'ЄВА
*доктор соціологічних наук, професор,
проректор з освітнього процесу та інвестиційної діяльності
«Хортицька національна академія», Україна*

Юрій МОСАЄВ
*кандидат соціологічних наук, доцент,
«Хортицька національна академія», Україна*

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Реабілітація одна з необхідних складових подальшого гармонійного розвитку для більшості соціальних груп, що формують сучасне українське суспільство. Головним чином зазначений стан речей зумовлений російським повномасштабним вторгненням та деструктивними соціальними процесами, які супроводжують сучасне українське суспільство. Саме через них сьогодні значна частина українського населення потребує реабілітаційних послуг. Незважаючи на актуальність реабілітаційних послуг для різних соціальних прошарків українського суспільства, а саме військовослужбовців та їх родини, слід розглядати в ролі основних бенефіціарів реабілітаційних послуг. За оцінками РНБО, реабілітації потребують тисячі військовослужбовців і цивільних, які поки що отримують належну, але не завжди якісну реабілітаційну допомогу за кордоном. Серед найбільших викликів для оновлення напряму реабілітації – кадри та інфраструктура [1]. Зважаючи на те, що реабілітація військовослужбовців сьогодні актуалізувалась до рівня проблеми національної безпеки на нашу думку назріло питання адміністрування та інституціоналізації реабілітаційних послуг в роботі зі вже згаданими категоріями клієнтів. Головним чином це важливо так як через високий запит на реабілітаційні послуги, з'явилась велика кількість суб'єктів ринку соціального обслуговування, що прагне надавати послуги з медичної, соціальної, психологічної та фізичної реабілітації. Зазначена ситуація породжує проблему не доброчесності під час надання реабілітаційних послуг військовослужбовцям, ветеранам бойових дій та їх родинам. Зазначений стан речей зумовлений тим, що рішення з приводу вибору конкретних реабілітаційних закладів та послуг приймають безпосередньо самі військовослужбовці та члени їх родин. Через те, що вони не мають компетентностей в сфері вибору реабілітаційних програм створюється ситуація, коли недобросовісні оператори ринку реабілітаційних послуг вводять в оману осіб, що потребують реабілітаційних послуг. Як наслідок

держава, органи місцевого самоврядування, благодійні організації та безпосередні військовослужбовці і члени їх родин отримують матеріальні збитки через неефективне використання коштів спрямованих на надання реабілітаційних послуг. В той же час безпосередні військовослужбовці та члени їх родин через неякісно надані реабілітаційні послуги отримують погіршення стану фізичного та ментального здоров'я. Крім негативного впливу на здоров'я можна говорити і проте, що перший негативний досвід у взаємодії з суб'єктами, що надають реабілітаційні послуги можуть призвести до зневіри у всій системі реабілітації. Подібна зневіра з часом може призвести до соціальної ізоляції військовослужбовця та його родини, що з високою вірогідністю призведе до складних життєвих обставин, які будуть мультиплікувати все нові і нові життєві кризи. В зазначеній ситуації військовослужбовцям та членам їх родин важко буде повернутись до гармонійного функціонування в рамках сучасного українського суспільства, що зведе нанівець їх соціальний потенціал.

Зважаючи на особливості адміністративно-територіального устрою України, вважаємо за доцільне створити мережу обласних координаційних центрів з питань реабілітації діючих військовослужбовців і їх родин з метою впорядкування, моніторингу та розвитку системи реабілітації зазначених категорій населення.

Процес впорядкування реабілітації військовослужбовців, ветеранів та їх родин повинен відбуватись шляхом обліку учасників ринку реабілітаційних послуг на регіональному та національному рівнях. Зазначений процес повинен мати відображення у створенні відповідних інформаційних ресурсів, де учасники ринку реабілітаційних послуг можуть надавати інформацію про перелік реабілітаційних послуг, які вони надають військовослужбовцям та членам їх родин.

Моніторинг ринку реабілітаційних послуг військовослужбовців та членів їх родин повинен відбуватись шляхом проведення соціологічних досліджень серед прямих бенефіціарів, які отримали реабілітаційні послуги та операторів ринку реабілітаційних послуг. Соціологічні дослідження можуть використовуватись і для з'ясування попиту на реабілітаційні послуги. Загалом зазначені дослідження повинні стати основою для перерозподілу видатків органів місцевої влади на реабілітацію військовослужбовців та їх родин.

Обласні координаційні центри з питань реабілітації військовослужбовців повинні здійснювати функцію соціального діалогу з іншими координаційними центрами з мультиплікації позитивного досвіду в сфері реабілітації військовослужбовців. В рамках реалізації зазначеного функціоналу координаційні центри повинні проводити наукові конференції, робочі столи, методичні заходи та інші активності спрямовані на активізацію

діяльності суб'єктів з надання реабілітаційних послуг військовослужбовцям та їх родинам.

Діяльність обласних координаційних центрів з питань реабілітації військовослужбовців та їх родин у тому числі може передбачати протидію фізичним та юридичним особам, що практикують не добросовісні практики в сфері всіх видів реабілітації військовослужбовців та їх родин.

Зважаючи на все вище перераховане можна зробити наступні висновки. Попит на реабілітаційні послуги з боку колишніх військовослужбовців та їх родин є великим, але в той же час сам ринок реабілітаційних послуг не є сформованим через брак кадрів, низький рівень методичної грамотності та брак фінансування. Для впорядкування зазначених проблем на регіональному рівні слід створити регіональні координаційні центри з питань реабілітації військовослужбовців та їх родин, які повинні окреслити власний функціонал навколо моніторингу якості та ефективності надання реабілітаційних послуг військовослужбовцям та членам їх родин.

Література:

1. Проблеми реабілітації та повернення до мирного життя військовослужбовців є питанням нацбезпеки – заступник секретаря РНБО. URL. <https://interfax.com.ua/news/general/903756.html>

Ірина ГРАБОВЕЦЬ

*кандидатка соціологічних наук, доцентка,
Криворізький державний педагогічний університет, Україна*

СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН ТА РИЗИКИ

Кінець ХХ століття ознаменувався кризою усіх рівнів освіти через відчуження особистості в індустріальному суспільстві. Початок ХХІ століття – це пошук нових парадигм і реформування освіти, запровадження Болонського процесу, Нової української школи. Процеси змін торкнулися і вищої школи, оскільки зрозуміло, що трансформація системи освіти має бути комплексною, на усіх рівнях, а не торкатися лише окремої її ланки. Здавалося, теоретики з практиками ось-ось мають досягти консенсусу, але життя внесло свої корективи у цей і без того складний процес: Covid в усьому світі та повномасштабне вторгнення в Україні. Пандемія прискорила процеси, які лише зароджувалися у галузі вищої освіти. Спроби переконати громадськість у необхідності впровадження процесів «дешколяризації», дистантності навчання, «віртуальних» університетів та онлайн-курсів перетворилися на першочергову необхідність, на відповідь викликам сьогодення. Навіть ті, хто